

پوهنتون سلام

پوهنځی شریعت و قانون

پروگرام ماستری فقه و قانون

دولت جمهوری اسلامی افغانستان

وزارت تحصیلات عالی

معینت امور علمی

حاکمیت از لحاظ شریعت اسلامی و قانون اساسی افغانستان

(رساله ماستری)

محصل: رحیمه "سادات"

استا رهنما: پوهندوی دوکتور نجیب الله "صالح"

سال: 1398ه ش 1440 ه ق

پوهنتون سلام

پوهنځی شریعت و قانون

پروگرام ماستری فقه و قانون

جمهوری اسلامی افغانستان

وزارت تحصیلات عالی

معینیت امور علمی

حاکمیت از لحاظ شریعت اسلامی و قانون

اساسی افغانستان

(رساله ماستری)

محصل: رحیمه «سادات»

استاد رهنما: پوهندوی دوکتور نجیب الله «صالح»

سال: 1398 هـ ش - 1440 هـ ق

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پوهنتون سلام

پوهنځی شرعیات و قانون

دبپارتمنت فقه و قانون

بورد ماستری

تصدیق نامه

محترم رحیمه بنت سید مصطفی ID نمبر Sh-msf-97-350 محصل دور ششم فقه و قانون، از پایان نامه ماستری خویش زیر عنوان: حاکمیت از لحاظ شریعت و قانون اساسی افغانستان به روز چهارشنبه تاریخ ۱۳۹۹/۱۱/۲۹ هـ ش موفقانه دفاع نمود، و از نظر هیأت ژوری مستحق ۸۵ (نمره به عدد) هشتاد و پنج (نمره به حروف) گردید، موفقیت شان را از الله متعال خواهانیم.

امضاء اعضای هیأت ژوری:

ردیف	نام استاد	عضویت	امضاء
۱	دکتور محمد اسماعیل لیبیب بلخی	عضو هیأت	
۲	دکتور محمد یونس ابراهیمی	عضو هیأت	
۳	دکتور نجیب الله صالح	رهنما و رئیس جلسه دفاعیه	

..... معاون علمی

..... آمر بورد ماستری

خلاصه بحث

موضوع این رساله، حاکمیت از لحاظ شریعت و قانون اساسی افغانستان است.

و این موضوع دارای اهمیت بسا بزرگ است، چون یکی از موضوعات داغ و قابل بحث در عصر امروزی است؛ زیرا انسان ها زندگی اجتماعی دارند، تعاملات و معاملاتی با هم انجام میدهند، که اختلاف ها و منازعات از آن برپا میشود، به راه حل ها، اصول و قوانین احتیاج است تا در روشنی آن منازعات حل و فصل گردد. همچنان به یک قدرت و سلطه متفق علیه ضرورت است تا همه را به احترام آن قوانین وا دارد، پس اینجاست که بحث روی قانونگذاری یا حاکمیت تشریحی و اجرای آن یا حاکمیت تنفیذی اهمیت خود را در میابد.

اهداف مهم این رساله مسائلی است که در سه فصل روی آن پرداخته شده است.

در فصل اول اصطلاحات کلیدی مربوط به موضوع شرح داده شده است که تعریف حاکمیت و حاکم و معرفی قانون اساسی افغانستان شامل مباحث آن است.

فصل دوم شامل موضوع حاکمیت تشریحی از لحاظ شریعت و قانون اساسی افغانستان و مباحث مربوط به آن، که عبارت از حاکمیت الله، حیثیت رسول و مجتهدین و عامه مسلمانان، حاکمیت در قانون اساسی افغانستان و حاکمیت در نظام های غربی میباشد.

در فصل سوم حاکمیت تنفیذی از لحاظ شریعت و قانون اساسی افغانستان مورد بحث قرار گرفته که مباحث شامل در آن عبارت از، خلافت از لحاظ شریعت و قانون اساسی افغانستان، قوای تنفیذیه از نگاه شریعت و قانون اساسی افغانستان، قوه مقننه از نگاه شریعت و قانون اساسی افغانستان، قضاء از نگاه شریعت و قانون اساسی افغانستان میباشد.

فهرست موضوعات

اهداء.....	۲
سیاسگذاری.....	ب
خلاصه بحث.....	ج
مقدمه.....	1
الف: اهمیت موضوع:.....	1
ب: اسباب اختیار موضوع:.....	3
ج: پیشینه تحقیق:.....	3
د: روش تحقیق:.....	4
ه: اهداف تحقیق:.....	4
و: پرسش های تحقیق:.....	4
ی: موانع و مشکلات تحقیق:.....	5
خطه تفصیلی.....	5
فصل اول: شرح اصلاحات کلیدی.....	9
مبحث اول: تعریف حاکمیت.....	9

- 9.....مطلب اول: تعرف لغوی حاکمیت.....
- 10.....مطلب دوم: تعریف اصطلاحی حاکمیت.....^د
- 10.....مبحث دوم: تعریف حاکم.....
- 10.....مطلب اول: تعریف حاکم در لغت.....
- 10.....مطلب دوم: حاکم در اصطلاح فقهی.....
- 11.....مبحث سوم: قانون اساسی افغانستان.....
- 11.....مطلب اول: گذری بر قوانین اساسی افغانستان و آنچه مرتبط است به حاکمیت.....
- 15.....مطلب دوم: معرفی قانون اساسی نافذ کشور.....
- 18.....فصل دوم: حاکمیت تشریحی از نگاه شریعت اسلام و قانون اساسی افغانستان.....
- 18.....مبحث اول: حاکمیت مطلق از آن الله است.....
- 18.....مطلب اول: حاکمیت الله از نظر قرآن، سنت و دیدگاه علماء.....
- 24.....مطلب دوم: عبادت الله دلیل به اثبات حاکمیت الله نیز است.....
- 26.....مطلب سوم: ربوبیت مخصوص الله است پس حاکمیت نیز از او است.....
- 31.....مطلب چهارم: لزوم حکم بما انزل الله.....
- 35.....مبحث دوم: حیثیت رسول، مجتهدین و عامه مسلمانان در حاکمیت.....

مطلب اول: حیثیت رسول الله صلی الله علیه وسلم

35.....

- 38.....مطلب دوم: حیثیت مجتهدید و عامه مسلمانان در حاکمیت
- 45.....مبحث سوم: انواع احکام از لحاظ جواز قانونگذاری در آن
- 45.....مطلب اول: احکام قطعی (ثوابت)
- 53.....مطلب دوم: احکام اجتهادی (متغیرات)
- 59.....مبحث چهارم: حاکمیت در قانون اساسی افغانستان
- 59.....مطلب اول: حاکمیت الهی در قانون اساسی افغانستان
- 60.....مطلب دوم: موقف و جایگاه دین مقدس اسلام در قانون اساسی افغانستان
- 63.....مبحث پنجم: حاکمیت در نظام های غربی (دموکراسی)
- 64.....مطلب اول: معنای دموکراسی
- 65.....مطلب دوم: حاکمیت از نگاه دموکراسی
- 69.....مطلب سوم: جوانب اتفاق و اختلاف دموکراسی و اسلام
- 72.....مطلب چهارم: انواع دموکراسی
- 76.....فصل سوم: حاکمیت تنفیذی از نگاه اسلام و ق.ا.ا
- 76.....مبحث اول: ریاست دولت از لحاظ شرع و قانون اساسی
- 76.....مطلب اول: تعریف خلافت
- 78.....مطلب دوم: حکم نصب خلیفه
- 83.....مطلب سوم: شرایط خلیفه از نگاه شریعت و رییس دولت از نگاه ق.ا.ا

- 92.....مطلب چهارم: واجبات و حقوق خلیفه از نگاه شریعت و رئیس دولت از لحاظ ق. ۱.۱.....
- 107.....مطلب پنجم: نظارت و عزل رئیس دولت.....
- 117.....مبحث دوم: قوای تنفذیه (وزارت) از نگاه شرع و قانون اساسی.....
- و
- 118.....مطلب اول: تعریف وزارت و انواع آن.....
- 120.....مطلب دوم: مشروعیت وزارت.....
- 121.....مطلب سوم: شروط وزارت.....
- 124.....مطلب چهارم: وظایف و صلاحیت های وزیر.....
- 126.....مطلب پنجم: حدود کار قوه تنفذیه (مجریه).....
- 128.....مبحث سوم: شوری از نگاه شرع و قوه مقننه از لحاظ قانون اساسی افغانستان.....
- 128.....مطلب اول: تعریف شوری.....
- 129.....مطلب دوم: مشروعیت شوری در اسلام.....
- 134.....مطلب سوم: صفت اهل شوری.....
- 137.....مطلب چهارم: ضرورت به قوای تشریحی.....
- 139.....مطلب پنجم: حدود مجلس شوری (قانونگذاری).....
- 140.....مبحث چهارم: قضاء از نگاه شرع و قانون اساسی.....
- 140.....مطلب اول: تعریف قضاء.....
- 142.....مطلب دوم: ماهیت و مشروعیت قضاء.....

143.....مطلب سوم: صلاحیت های قاضی

145.....مطلب چهارم: شروط و صفات قاضی

147.....مطلب پنجم: حدود وظایف قوه قضائیه

ز

150.....نتیجه گیری

151.....پیشنهادات

152.....فهرست آیات قرآنی

155.....فهرست احادیث

159.....فهرست اعلام

161.....فهرست مراجع

نتیجه گیری

نتایج بدست آمده است این تحقیقات را طور ذیل ذکر میکنم:

- 1- حاکمیت مطلق از آن الله متعال است و عبادت الله و ربوبیت دلیل بر اثبات آن است.
- 2- حکم بما انزل الله بالای مردم لازم است و کسیکه مطابق بما انزل الله حکم نمی کند این عمل وی کفر است.
- 3- رسول الله صلی الله علیه وسلم احکام خداوند را به مردم میرساند و با قول و عمل خود این احکام را تشریح میکند، بناء حیثیت نماینده حاکمیت قانون خدا است.
- 4- مصادر اصلی در شریعت قرآن، سنت، اجماع و قیاس است اما علماء و مجتهدین کشف این احکام و استنباط روا و ناروا از این احکام را بعهدہ دارند.
- 5- در مورد تقنین دیدگاه های مختلف وجود دارد اما نظر راجح این است که تقنین جواز دارد نظر به ضرورت که مردم به آن دارد.
- 6- احکام از لحاظ جواز قانون گذاری به دو نوع تقسیم شده است که در احکام ثابت قانون گذاری متنوع و گوناگون جواز ندارد زیرا به دلایل قطعی ثابت اند، پس یک نوع قانون در همه جوامع اسلامی باید موجود باشد، اما در احکام متغیر نظر به عصر میشود قانون گذاری های متنوع انجام داد به شرط آنکه از مجموع آرای مجتهدین بیرون نشود.
- 7- در قانون اساسی افغانستان دین این کشور اسلام گفته شده است و هیچ قانون خلاف دین اسلام قابل تطبیق نیست.
- 8- در نظام های غربی (دموکراسی) حاکمیت، سیادت و تسلط مطلق از مردم است و هر آنچه مردم اراده کنند و به میل شان باشد قانون است.
- 9- نظر به رای اکثر علماء نصب خلیفه واجب است و ضرورت است به وجود آن در جامعه انسانی.
- 10- اما خلیفه از خود شرایط دارد که در صورت نصب و تعیین خلیفه باید شرایط آن مد نظر گرفته شود.
- 11- قوای تنفیذیه (وزارت)، قوای مقننه (مجریه) و قوای قضائیه از نگاه شریعت اسلام دارای شرایط اند و حدود کار و صلاحیت آنها مشخص است.
- 12- قانون اساسی افغانستان در بعضی موارد فوق پرداخته است و در برخی دارای نواقص و مشکلات میباشد.

پیشنهادات

- 1- علمای سیاست اسلامی و محصلین این رشته، نسبت به بخش های دیگر شریعت اسلامی، توجه بیشتر بر بحث در مورد ابعاد مختلف موضوع حاکمیت و خلافت بپردازند، چون این موضوع به نسبت حساس بودنش در ماضی آنقدر به آن پرداخته نشده، چون عواقب امنیتی داشت، و حال بهترین ظروف برای بیان این موضوعات مهیا می باشد، بالخصوص در کشور عزیز ما افغانستان.
- 2- به مجامع علمی (پوهنتون ها و مدارش شرعی) پیشنهاد می کنم تا در نصاب خود موضوع حیاتی سیاست شرعی را داخل سازند، چون ستون فقرات تأمین عدالت و یگانه عنصر مهم در انکشاف جامعه است.
- 3- بر جهات ذیربط دولتی پیشنهاد میکنم تا در تقنین (قانون اساسی و قوانین عادی) استناد بیشتر بر نصوص دینی داشته باشند، از یک جهت تشنگی ملت را سیراب میکنند و قوانین بیشتر رنگ شرعی را به خود اختصاص می دهد و از سوی دیگر جلو تبلیغات سوء گرفته خواهد شد.
- 4- به علمای دین و سایر هموطنان پیشنهاد می کنم تا در مسایل سیاسی از تفسیق و تکفیر زود هنگام بدون تحقیق بپرهیزند، چون اشخاص که دارای اختصاص در مورد نباشند به بیراهه میروند و فتوای سطحی سبب فتنه و فساد می گردد.
- 5- بر جهات ذیربط پیشنهاد میکنم تا در ساختن قوانین بر علاوه متخصصین در عرصه های مختلف علماء برجسته دین هم باید اشتراک داشته باشند تا موضوعات شرعی را در روشنی دین واضح سازند.
- 6- بر عموم خوانندگان محترم پیشنهاد می کنم تا سعی ورزند احکام دینی را از مراجع معتبر و علمای متبحر بر دست آورند، در فهم آن کوشا باشند، بر مسایل اتفاقی عمل کنند و دیگران را نیز بر آن دعوت نمایند و در مسایل اختلافی یکدیگر را معذور شمارند.

بخاطر دسترسی به متن کامل این تحقیق مراجعه شود به:

پوهنتون سلام، کتابخانه مرکزی چهار راهی گل سرخ، سرک کلوله پشته

و یا هم به ایمیل آدرس ذیل تماس گرفته شود:

salamresearchcentre@salam.edu.af